HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

17 ianuarie 2018 *

„Trimitere preliminară – Prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și al finanțării terorismului – Directiva 2005/60/CE – Domeniu de aplicare – Articolul 2 alineatul (1) punctul 3 litera (c) și articolul 3 punctul 7 litera (a) – Obiect de activitate al unei întreprinderi care constă în vânzarea de societăți comerciale înscrise în registrul comerțului și constituite cu singurul scop de a fi vândute – Vânzare realizată printr-o cesiune a participației întreprinderii în societatea deja constituită”

În cauza C-676/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă, Republica Cehă), prin decizia din 2 decembrie 2016, primită de Curte la 27 decembrie 2016, în procedura

CORPORATE COMPANIES s.r.o.

împotriva

Ministerstvo financí ČR,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din doamna R. Silva de Lapuerta (raportor), președinte de cameră, și domnii C. G. Fernlund, A. Arabadjiev, S. Rodin și E. Regan, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru guvernul ceh, de M. Smolek, de J. Vláčil și de J. Pavliš, în calitate de agenți;

– pentru guvernul spaniol, de A. Gavela Llopis, în calitate de agent;

– pentru Comisia Europeană, de M. Šimerdová și de T. Scharf, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: ceha.

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 2 alineatul (1) punctul 3 litera (c), precum și a articolului 3 punctul 7 litera (a) din Directiva 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 octombrie 2005 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și finanțării terorismului (JO 2005, L 309, p. 15, Ediție specială, 09/vol. 2, p. 214).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între CORPORATE COMPANIES s.r.o. (denumită în continuare „Corporate Companies”), pe de o parte, și Ministerstvo financí ČR (Ministerul Finanțelor, Republica Cehă), pe de altă parte, în legătură cu un control inițiat de acesta din urmă cu privire la respectarea de către Corporate Companies a obligațiilor stabilite de legislația națională de transpunere a Directivei 2005/60.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Considerentele (1), (2), (5), (9), (10), (15) și (46) ale Directivei 2005/60 au următorul cuprins:

„(1) Fluxurile masive de bani murdari pot prejudicia stabilitatea și reputația sectorului financiar și amenința piața unică, iar terorismul zdruncină înseși temeliile societății noastre. Pe lângă abordarea bazată pe dreptul penal, un efort în materie de prevenire la nivelul sistemului financiar poate produce rezultate.

(2) Soliditatea, integritatea și stabilitatea instituțiilor de credit și financiare și încrederea în sistemul financiar în ansamblu ar putea fi puse grav în pericol de eforturile infractorilor și ale complicilor acestora fie de a disimula originea produselor infracțiunii, fie de a canaliza fonduri legale sau ilegale în scopuri teroriste. […]

[…]

(5) Spălarea banilor și finanțarea terorismului se produc deseori în context internațional. Orice măsuri adoptate numai la nivel național sau chiar la nivel comunitar, fără a ține seama de coordonarea și cooperarea internațională, ar avea efecte foarte limitate. Prin urmare, măsurile adoptate de [Uniunea Europeană] în acest domeniu ar trebui să fie compatibile cu acțiuni întreprinse în alte foruri internaționale. Acțiunile [Uniunii] trebuie, în special, să țină seama în continuare de recomandările Grupului de Acțiune Financiară (denumit în continuare «GAFI»), care constituie principalul organism internațional activ în lupta împotriva spălării banilor și finanțării terorismului. Deoarece recomandările GAFI au fost revizuite și extinse în mod substanțial în anul 2003, prezenta directivă ar trebui să fie armonizată cu noile standarde internaționale.

[…]

(9) Directiva 91/308/CEE [a Consiliului din 10 iunie 1991 privind prevenirea folosirii sistemului financiar în scopul spălării banilor (JO 1991, L 166, p. 77, Ediție specială, 09/vol. 1, p. 103)], deși impunea o obligație de identificare a clienților, conținea relativ puține detalii privind procedurile relevante. Având în vedere importanța crucială a acestui element de prevenire a spălării banilor și finanțării terorismului, este necesar, în conformitate cu noile standarde internaționale, să se introducă dispoziții mai precise și mai detaliate referitoare la identificarea clientului și a oricărui beneficiar efectiv și verificarea identității acestora. În acest scop, este esențială o definiție precisă a «beneficiarului efectiv». Atunci când încă nu s-a stabilit cine sunt beneficiarii individuali ai unei persoane juridice sau ai unui cadru juridic, precum o fundație sau un trust, motiv pentru care o

persoană fizică este imposibil de identificat ca beneficiar efectiv, este suficient să se identifice categoria de persoane care este desemnată ca beneficiară a fundației sau trustului. Această cerință nu trebuie să includă identificarea persoanelor fizice care fac parte din acea categorie de persoane.

(10) Instituțiile și persoanele reglementate de prezenta directivă ar trebui să identifice și să verifice identitatea beneficiarului efectiv, în conformitate cu prezenta directivă. […]

[…]

(15) Deoarece intensificarea controalelor din sectorul financiar a determinat persoanele care spală bani și finanțatorii terorismului să caute metode alternative de a ascunde originea produselor infracțiunii și deoarece astfel de canale pot fi folosite pentru finanțarea terorismului, obligațiile de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului trebuie să includă și intermediarii de asigurări de viață și prestatorii de servicii pentru trusturi și societăți.

[…]

(46) Deoarece obiectivul prezentei directive [este] prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și finanțării terorismului […]”

4 Articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2005/60 delimitează categoria de persoane incluse în sfera sa de aplicare după cum urmează:

„Prezenta directivă se aplică:

1. instituțiilor de credit;

2. instituțiilor financiare;

3. următoarelor persoane fizice sau juridice, în exercitarea activităților lor profesionale:
   (a) auditori, experți contabili externi și consilieri fiscali;
   (b) notari și membri ai altor profesii liberale juridice […]

   […]
   (c) prestatori de servicii pentru trusturi sau întreprinderi care nu fac obiectul literei (a) sau (b);

   […]”

5 Potrivit articolului 3 din această directivă:

„În sensul prezentei directive se aplică următoarele definiții:

[…]

7. «prestatori de servicii pentru trusturi și societăți» înseamnă orice persoane fizice sau juridice care prestează cu titlu profesional oricare dintre următoarele servicii pentru terți:
   (a) constituirea de societăți sau alte persoane juridice;

[…]”

Dreptul ceh

6 Legea nr. 253/2008 privind anumite măsuri împotriva spălării banilor și finanțării terorismului, cu modificările ulterioare (denumită în continuare „Legea împotriva spălării banilor”), transpune în dreptul ceh Directiva 2005/60.

7 Potrivit articolului 2 alineatul 1 litera h) punctul 1 din Legea împotriva spălării banilor, care reprezintă transpunerea în dreptul intern a dispozițiilor articolului 2 alineatul (1) punctul 3 litera (c) coroborate cu cele ale articolului 3 punctul 7 litera (a) din Directiva 2005/60, prin „persoană obligată” în sensul acestei legi se înțelege „orice persoană […] care furnizează […] unei alte persoane servicii care constau în constituirea de persoane juridice”.

8 În temeiul articolului 2 alineatul 3 din Legea împotriva spălării banilor:

„O persoană care nu desfășoară activitățile prevăzute la alineatul 1 cu titlu profesional, cu excepția persoanelor menționate la alineatul 2 literele c) și d), nu este considerată o persoană obligată.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

9 Corporate Companies este o persoană juridică cu sediul în Praga (Republica Cehă), al cărei obiect de activitate constă în vânzarea de societăți „ready-made”, cu alte cuvinte de societăți înscrise deja în registrul comerțului. Corporate Companies efectuează aceste vânzări prin transferul către clienții săi a părților pe care le deține în capitalul acestor societăți.

10 În temeiul unui aviz din data de 18 august 2015, Ministerul Finanțelor a inițiat o procedură de control cu privire la respectarea de către Corporate Companies a obligațiilor stabilite, printre altele, prin Legea împotriva spălării banilor.

11 Întrucât a considerat că nu era o „persoană obligată”, vizată de legea menționată, Corporate Companies a formulat o acțiune în fața Městský soud v Praze (Tribunalul Municipal din Praga, Republica Cehă), prin care a solicitat constatarea nelegalității controlului inițiat de Ministerul Finanțelor.

12 În hotărârea din 25 mai 2016, Městský soud v Praze (Tribunalul Municipal din Praga) a considerat că Corporate Companies intra sub incidența articolului 2 alineatul 1 litera h) punctul 1 din Legea împotriva spălării banilor. În această privință, instanța respectivă a subliniat că această dispoziție se aplică persoanelor care, în cadrul activității lor profesionale, constituie persoane juridice pentru clienții lor, indiferent dacă fac aceasta la cererea clientului sau dacă persoanele juridice sunt constituite în vederea includerii lor într-un portofoliu de oferte pentru potențiali clienți. Prin urmare, Městský soud v Praze (Tribunalul Municipal din Praga) a respins acțiunea Corporate Companies.

13 Aceasta din urmă a formulat un recurs în fața instanței de trimitere împotriva deciziei respective, susținând că își exercită activitatea de înființare de societăți în nume propriu și pe propria cheltuială. Ea pretinde că, întrucât nu dispune de bunuri care aparțin altor persoane la momentul constituirii societăților, nu poate fi o „persoană obligată” în sensul articolului 2 alineatul 1 litera h) punctul 1 din Legea împotriva spălării banilor. În plus, nu numai că obiectul de activitate al Corporate Companies nu ar fi, propriu-zis, constituirea de societăți pentru clienți, dar, chiar dacă s-ar aprecia că desfășoară o activitate similară, nu poate fi considerată totuși o „persoană obligată”, în sensul legii menționate, întrucât nu constituie aceste societăți comerciale în numele sau pe seama unui client, astfel încât nu i se poate imputa că a acționat ca un interpus pentru clienții săi.

14 În aceste condiții, Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă, Republica Cehă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Persoanele care, cu titlu profesional, vând societăți înregistrate deja în registrul societăților și constituite în scopul vânzării ([așa-numitele societăți «ready-made»]), a căror vânzare se realizează prin transferul de participații la filiala pe care o vând, intră sub incidența articolului 2 alineatul (1) punctul 3 litera (c) din Directiva 2005/60 coroborat cu articolul 3 punctul 7 litera (a) din aceasta?”

Cu privire la întrebarea preliminară

15 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 2 alineatul (1) punctul 3 litera (c) din Directiva 2005/60 coroborat cu articolul 3 punctul 7 litera (a) din această directivă trebuie să fie interpretat în sensul că intră sub incidența dispozițiilor respective o persoană precum cea în discuție în litigiul principal, a cărei activitate comercială constă în vânzarea unor societăți pe care le-a constituit ea însăși, în lipsa vreunei cereri prealabile din partea clienților săi potențiali, cu scopul de a fi vândute acestor clienți prin intermediul unei cesiuni a părților pe care le deține în capitalul societății ce face obiectul vânzării.

16 În speță, din decizia de trimitere reiese că Corporate Companies constituie persoane juridice, le integrează în portofoliul său cu scopul de a le cesiona unor clienți potențiali și, în caz de achiziție, transferă cumpărătorului părțile pe care le deține în capitalul societății care este vândută. Societățile astfel constituite nu exercită nicio activitate. Prin urmare, este vorba despre „societăți fictive”, care figurează în special în cadrul unui portofoliu constituit de Corporate Companies, în așteptarea unei vânzări.

17 În temeiul articolului 2 alineatul (1) punctul 3 litera (c) din Directiva 2005/60, aceasta se aplică prestatorilor de servicii pentru trusturi sau întreprinderi care nu fac obiectul literei (a) sau (b) a aceluiași punct 3. Articolul 3 punctul 7 litera (a) din această directivă precizează că „prestatori de servicii pentru trusturi și societăți” înseamnă orice persoane fizice sau juridice care prestează cu titlu profesional, pentru terți, servicii constând în constituirea de societăți sau alte persoane juridice.

18 Astfel, reiese din însuși modul de redactare a articolului 3 punctul 7 litera (a) din Directiva 2005/60 că este supusă obligațiilor impuse prin această directivă orice persoană fizică sau juridică a cărei activitate constă în furnizarea către un client a unui serviciu determinat, și anume a celui de constituire de societăți sau de alte persoane juridice.

19 Or, după cum a arătat guvernul spaniol în observațiile sale scrise, un astfel de serviciu este furnizat atât în cazul în care un terț încredințează unei persoane fizice sau juridice sarcina de a constitui o societate în numele și pe seama sa, cât și în cazul în care un terț cumpără o societate care a fost constituită în prealabil de această persoană cu unicul scop de a o vinde.

20 Contrar celor susținute de Corporate Companies, faptul că o asemenea societate a fost constituită de persoana menționată la cererea unui client sau că această persoană ar fi constituit-o în perspectiva vânzării sale ulterioare către un potențial client nu este relevant în scopul aplicării acestei dispoziții.

21 Astfel, mai întâi, articolul 3 punctul 7 litera (a) din Directiva 2005/60 nu face nicio distincție între aceste două situații.

22 Apoi, nicio dispoziție din această directivă nu permite să se considere că intenția legiuitorului Uniunii era de a exclude din sfera de aplicare a articolului 3 punctul 7 litera (a) persoanele care desfășoară o activitate comercială precum cea a Corporate Companies.

23 În sfârșit, o asemenea excludere nu ar fi conformă cu obiectivul directivei menționate.

24 În această privință, trebuie arătat că, atât din titlul, cât și din considerentele acestei directive reiese că aceasta are ca obiectiv prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și al finanțării terorismului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 aprilie 2013, Jyske Bank Gibraltar, C-212/11, EU:C:2013:270, punctul 46).

25 Astfel, după cum reiese din considerentele (1) și (2) ale aceleiași directive, aceste activități infracționale pot avea efecte negative semnificative asupra solidității, a integrității, a stabilității și a reputației sectorului financiar, precum și, în ultimă instanță, asupra pieței unice.

26 Dispozițiile Directivei 2005/60 prezintă astfel un caracter eminamente preventiv, în măsura în care urmăresc să stabilească, potrivit unei abordări bazate pe risc, un ansamblu de măsuri preventive și disuasive de combatere efectivă a spălării banilor și a finanțării terorismului, precum și de apărare a solidității și a integrității sistemului financiar. Aceste măsuri sunt destinate să prevină sau, cel puțin, să împiedice pe cât posibil aceste activități, instituind, în acest scop, bariere în toate stadiile pe care le pot avea activitățile menționate, împotriva celor care spală bani și a finanțatorilor terorismului.

27 În acest context, Directiva 2005/60 urmărește să impună anumitor persoane, din cauza participării acestora la executarea unei tranzacții sau a unei activități de natură financiară, un anumit număr de obligații, și anume, printre altele, identificarea și verificarea identității clientului și a beneficiarului efectiv, obținerea de informații cu privire la obiectul și la natura preconizate ale relației de afaceri, precum și obligația de a declara autorităților competente orice indiciu referitor la spălarea banilor sau la finanțarea terorismului.

28 Or, din moment ce, pe de o parte, o societate constituie o structură adecvată pentru realizarea atât a spălării banilor, cât și a finanțării terorismului, în măsura în care permite disimularea resurselor obținute în mod nelegal, care urmează a fi legalizate cu ajutorul acestei societăți, precum și finanțarea terorismului prin intermediul său și din moment ce, pe de altă parte, identificarea clientului constituie un element esențial de prevenire a acestor activități, astfel cum se menționează în considerentul (9) al Directivei 2005/60, este evident rezonabil ca legiuitorul Uniunii să fi supus crearea unei astfel de structuri de către o persoană sau de către o întreprindere în numele unui terț controlului prevăzut de această directivă, stabilind astfel o primă barieră cu scopul de a descuraja orice persoană care ar intenționa să folosească o societate pentru a facilita acest fel de activități.

29 Un asemenea control este cu atât mai important cu cât constituirea unei societăți reprezintă ea însăși o operațiune care, prin natura sa, prezintă un risc ridicat de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, din cauza tranzacțiilor financiare pe care le presupune de regulă această operațiune, cum ar fi aportul de capital și, eventual, de bunuri de către fondatorul societății. Astfel, asemenea tranzacții pot facilita introducerea de către acesta din urmă a unor venituri nelegale în sistemul financiar, așa încât este important ca identitatea clientului și a oricărui beneficiar efectiv al acestei operațiuni să fie verificată și, prin urmare, ca persoanele care, în cadrul activității lor, constituie o societate în beneficiul unui terț să fie supuse obligațiilor impuse prin Directiva 2005/60.

30 Trebuie subliniat că astfel de riscuri există nu numai atunci când o societate este constituită de o persoană în cadrul activității sale pe seama și în numele unui terț, ci și atunci când, precum în speță, o societate deja constituită de o persoană în cadrul activității sale cu singurul scop de a fi vândută unor clienți potențiali este efectiv vândută unui client prin transferul, în beneficiul acestuia din urmă, al părților pe care le deține în capitalul societății menționate.

31 Or, o interpretare a articolului 3 punctul 7 litera (a) din Directiva 2005/60 în sensul susținut de Corporate Companies, și anume în sensul că o persoană a cărei activitate comercială constă în vânzarea acestui tip de societăți nu ar intra sub incidența dispoziției respective, ar oferi celor care spală bani și finanțatorilor terorismului un instrument ideal pentru evitarea primei bariere pe care legiuitorul Uniunii a avut grijă să o instituie pentru a preveni utilizarea acestor societăți în scopul activităților menționate.

32 Inexistența unor obligații în materie de prevenire a spălării banilor și a finanțării terorismului în sarcina unei persoane precum Corporate Companies, în special a obligației de a verifica identitatea clientului și a beneficiarului efectiv, pe de o parte, ar servi anonimatului cesionarilor reali ai societăților vândute sau al persoanelor care acționează pe seama acestora și, pe de altă parte, ar permite mascarea originii și a finalității transferurilor patrimoniale care tranzitează aceste societăți.

33 Cu alte cuvinte, o asemenea interpretare a articolului 3 punctul 7 litera (a) din Directiva 2005/60 ar favoriza, în definitiv, ceea ce tocmai urmărește să evite Directiva 2005/60.

34 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea preliminară că articolul 2 alineatul (1) punctul 3 litera (c) din Directiva 2005/60 coroborat cu articolul 3 punctul 7 litera (a) din această directivă trebuie să fie interpretat în sensul că intră sub incidența dispozițiilor respective o persoană precum cea în discuție în litigiul principal, a cărei activitate comercială constă în vânzarea unor societăți pe care le-a constituit ea însăși, în lipsa vreunei cereri prealabile din partea clienților săi potențiali, cu scopul de a fi vândute acestor clienți prin intermediul unei cesiuni a părților pe care le deține în capitalul societății ce face obiectul vânzării.

Cu privire la cheltuielile de judecată

35 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 2 alineatul (1) punctul 3 litera (c) din Directiva 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 octombrie 2005 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și finanțării terorismului coroborat cu articolul 3 punctul 7 litera (a) din această directivă trebuie să fie interpretat în sensul că intră sub incidența dispozițiilor respective o persoană precum cea în discuție în litigiul principal, a cărei activitate comercială constă în vânzarea unor societăți pe care le-a constituit ea însăși, în lipsa vreunei cereri prealabile din partea clienților săi potențiali, cu scopul de a fi vândute acestor clienți prin intermediul unei cesiuni a părților pe care le deține în capitalul societății ce face obiectul vânzării.

Semnături